

Nr 175

Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Danmark för att skydda Öresund mot föroreningar; given den 25 oktober 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

SVANTE LUNDKVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en den 5 april 1974 undertecknad överenskommelse mellan Sverige och Danmark för att skydda Öresund mot föroreningar.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden hållet inför Hans Maj:st Konungen i statsrådet den 25 oktober 1974.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, CARLSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Danmark för att skydda Öresund mot föroreningar och anför.*

1 Inledning

Det svensk-danska samarbetet rörande skyddet mot föroreningar i Öresund har pågått under en lång följd av år. Samarbetet fick en fastare organisation, när Öresundsvattenkommittén bildades 1960 efter beslut av den svenske jordbruksministern och den danske fiskeriministern. Kommitténs uppgifter har främst varit att planlägga och genomföra ett långsiktigt undersökningsprogram rörande Öresunds förorening. Det omfattande material som tagits fram rörande förhållandena i Öresund genom ifrågavarande undersökningar har av Öresundsvattenkommittén redovisats i två femårsrapporter avseende åren 1959—1964 och 1965—1970.

Efter överläggningar mellan de svenska och danska regeringarna utsåg Kungl. Maj:t den 24 november 1972 en ämbetsmannadelegation med uppdrag att förhandla med danska representanter om ett avtal i syfte att minska föroreningarna i Öresund.

Delegationerna har utarbetat ett förslag till överenskommelse mellan Sverige och Danmark för att skydda Öresund mot föroreningar. Överenskommelsen undertecknades den 5 april 1974. Överenskommelsen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

2 Bakgrund

2.1 Vattenförhållandena och föroreningssituationen i Öresund

Öresund utgör ett övergångsområde mellan Östersjön och Kattegatt. I sundet strömmar såväl bräckt vatten från Östersjön som saltare vatten från Kattegatt. Stora skillnader i fråga om vattendjup råder i Öresund. I södra delen av sundet är vattendjupet söder om den s. k. Limhamnströskeln endast 7—10 m. I centrala delen av sundet är djupet på vissa ställen 40—50 m. Mellan Helsingborg och Helsingör är det största djupet närmare 40 m. Till följd av strömmarna och bottenförhållandena uppkommer komplicerade blandnings- och skiktningförhållanden mellan salt och bräckt vatten i Öresund.

Växt- och djurvärlden i Öresund består i huvudsak av arter som är anpassade antingen till Östersjöns brackvatten eller till det saltare vattnet i Kattegatt. Den varierande salthalten i sundet utsätter därför organismerna för stora påfrestningar som gör dem särskilt känsliga för bl. a. föroreningar.

Vattenkvaliteten i Öresund påverkas negativt främst genom kommunala och industriella avloppsutsläpp. Öresund tillförs därutöver föroreningar genom utsläpp från fartyg som passerar genom sundet eller trafikerar någon av färjelederna över sundet. Öresund mottar avloppsvatten från en befolkning på ca 2,2 milj. personer och från ett stort antal industrier av olika slag. Man beräknar att det i Öresund årligen släpps ut 77 000 ton syreförbrukande organiska substanser, 5 700 ton fosfor och 16 400 ton kväve. När det gäller utsläpp av giftiga ämnen har man i växt- och djurmaterial från Öresund kunnat konstatera förhöjda halter av tungmetallerna kvicksilver, bly och kadmium.

Organiska ämnen eller substanser finns framför allt i kommunalt avloppsvatten men också i avloppsvatten från viss typ av industri t. ex. livsmedelsindustri. Från föroreningssynpunkt leder en ökad tillförsel av sådana ämnen till en ökad syrgasförbrukning vid nedbrytningen. I områden med dålig vattenomsättning kan detta förhållande orsaka brist på syrgas. Trots att Öresund med undantag av de grunda bukterna anses ha en i huvudsak god vattenomsättning har under senare år kunnat konstateras sjunkande syrgashalter i sundets djupare delar.

Tillförseln av kväve och fosfor ökar produktionen av växtorganismer. I Öresund märks detta särskilt på de tångvallar som varje sommar bildas längs stränderna och som försvårar möjligheten att utnyttja dessa för rekreation och fiske. Vid nedbrytningen av växtorganismerna åtgår syre och syrebrist kan därför uppkomma. Vidare kan svavelväte bildas vid nedbrytningen.

Tungmetaller anrikas i de marina näringskedjorna och kan orsaka att t. ex. fisk blir otjänlig som föda. I Öresund har tidigare förekommit svartlistning av fisk från Lundåkrabukten.

2.2 Gällande bestämmelser m. m.

Bestämmelser om skydd mot vattenförorening finns i miljöskyddslagen (1969: 387, omtryckt 1972: 782 och ändrad senast 1973: 927) (ML). Utsläpp av avloppsvatten räknas enligt ML till miljöfarlig verksamhet. Den som utövar eller ämnar utöva sådan verksamhet skall enligt 5 § ML vidta de skyddsåtgärder, åla den begränsning av verksamheten och iakttä de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa olägenhet. Omfattningen av nu angivna åligganden bedöms med utgångspunkt i vad som är tekniskt möjligt vid verksamhet av det slag som är i fråga och med beaktande av såväl allmänna som enskilda intressen. Enligt 7 § ML får avloppsvatten som härrör från tätbebyggelse och som inte undergått längre gående rening än slamavskiljning inte utsläppas i vattendrag, sjö eller annat vattenområde, om det inte är uppenbart att det kan ske utan olägenhet. Enligt 9 § ML kan koncessionsnämnden för miljöskydd efter ansökan av den som utövar eller ämnar utöva miljöfarlig verksamhet lämna tillstånd till verksamheten. Med stöd av bemyndigande i 10 § ML har Kungl. Maj:t i stor utsträckning föreskrivit skyldighet att inhämta tillstånd (koncessionsplikt). Bl. a. får enligt 2 § miljöskyddskungörelsen (1969: 388, senaste lydelse 1972: 224) olika slag av fabriker eller andra uppräknade inrättningar inte anläggas utan tillstånd. I 5 § föreskrivs att avloppsvatten av närmare angivet slag, bl. a. avloppsvatten från tätbebyggelse, inte får utsläppas i vattendrag, sjö eller annat vattenområde eller ledas till annan tillhörig avloppsanläggning utan tillstånd.

Från koncessionsplikt kan naturvårdsverket enligt 10 § andra stycket ML medge undantag (dispens) efter prövning i varje särskilt fall. Dispensbeslut skall förenas med villkor om försiktighetsmått.

Omprövning av tillståndsbeslut enligt ML kan endast ske i viss begränsad omfattning. Bestämmelser härom finns i 22—26 §§ ML. Enligt 24 § kan koncessionsnämnden föreskriva nya eller strängare villkor för viss verksamhet efter vad som är skäligt, om tio år förflutit från det tillståndsbeslut vunnit laga kraft eller om dessförinnan förhållandena ändrats väsentligt. Om särskilda skäl föreligger, kan nämnden efter utgången av nyss angiven tid också ompröva tillstånd att utsläppa avloppsvatten i visst vattenområde. Sådan fråga om omprövning av villkor som nu avses prövas enligt 26 § ML efter framställning från naturvårdsverket. Enligt punkten 4 övergångsbestämmelserna till ML skall vatten-domstols medgivande till utsläppande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten enligt tidigare gällande bestämmelser anses som tillstånd enligt ML.

Också för Danmarks del gäller enligt en år 1973 antagen "lov om miljøbeskyttelse" att utsläpp av avloppsvatten som kan medföra förorening av vattendrag inte får ske utan tillstånd av administrativ myndig-

het. Enligt denna lag kan koncessionsplikt införas även beträffande verksamhet som pågick vid lagens ikraftträdande.

Miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige (nordiska miljöskyddskonventionen) som godkändes av innevarande års vårriksdag (prop. 1974: 59, JoU 1974: 15, rskr 1974: 176, SFS 1974: 268) är tillämplig bl. a. på verksamhet som kan medföra förorening av Öresund. Konventionen beräknas träda i kraft första halvåret 1975. Enligt konventionens grundläggande bestämmelse skall vid prövning av tillåtligheten av miljöskadlig verksamhet störning som sådan verksamhet kan medföra i annat fördragsslutande land likställas med störning i det egna landet. Den som drabbas av störning från miljöskadlig verksamhet i annat land får föra talan hos vederbörande domstol eller administrativa myndighet i det landet beträffande verksamhetens tillåtlighet i samma utsträckning som rättssubjekt i verksamhetslandet. Detta gäller också talan om ersättning på grund av miljöskadlig verksamhet. Varje land skall enligt konventionen utse en bevakningsmyndighet som skall tillvarata allmänna miljöskyddsintressen i landet i samband med störning från miljöskadlig verksamhet i grannlandet. Finns prövningsmyndighet i tillståndsärcnde att miljöskadlig verksamhet kan medföra störning av betydelse i grannland, skall handlingarna i ärendet sändas till det landets bevakningsmyndighet för att bereda denna tillfälle att yttra sig. Bevakningsmyndigheten skall i den mån den anser det behövt av hänsyn till allmänna eller enskilda intressen i det egna landet kungöra meddelanden från prövningsmyndigheten och verkställa den utredning om verkningarna i landet som den finner erforderlig. Konventionen är inte tillämplig, i den mån miljöskadlig verksamhet regleras genom särskild överenskommelse mellan två eller flera fördragsslutande stater.

Öresund ingår i det vattenområde på vilket konventionen den 22 mars 1974 om skydd av Östersjöområdets marina miljö (Östersjökonventionen) är tillämplig. Denna konvention som undertecknats av samtliga strandstater vid Östersjön har ännu inte trätt i kraft. Konventionen tar sikte på att hindra eller motverka förorening av Östersjöns vattenområde, oavsett om föroreningen härrör från land eller från fartyg. Enligt konventionens grundläggande föreskrift skall de fördragsslutande länderna var för sig eller gemensamt vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa eller eljest nödvändiga åtgärder för att förhindra och minska förorening i Östersjöområdet och för att skydda och förbättra den marina miljön i området. De fördragsslutande staterna förbinder sig att motverka utsläpp i Östersjöområdet av DDT och PCB som enligt konventionen anses som farliga ämnen. I fråga om användningen av kvicksilver, kadmium och vissa andra särskilt uppräknade skadliga ämnen och material åtar sig de fördragsslutande parterna att införa restriktioner.

tioner och kontrollåtgärder. Konventionen innehåller vidare bl. a. bestämmelser som syftar till att förhindra oljeutsläpp och dumpning från fartyg.

3 Överenskommelsen m. m.

De båda regeringarna förklarar i överenskommelsens inledning att de anser Öresund med angränsande delar av Östersjön och Kattegatt ha stor betydelse för bl. a. fisket och från rekreationssynpunkt, och att de anser att det krävs särskilda åtaganden utöver bestämmelserna i den nordiska miljöskyddskonventionen och Östersjökonventionen för att verksamt skydda Öresund mot föroreningar och annan påverkan som kan äventyra eller begränsa dess användning för ovannämnda ändamål eller i övrigt skada dess biologiska miljö.

Med Öresund avses enligt den definition som ges i *artikel 1* vattenområdet mellan linjen Gilbjergshoved—Kullen i norr och linjen Stevns fyr—Falsterbo udde i söder.

Artikel 2 fastställer de grundläggande skyldigheter länderna skall ha i fråga om vattenvården i Öresund. Inom varje land skall effektiva åtgärder vidtas för att minska utsläpp av föroreningar, direkt eller indirekt, i sundet. Omfattningen av åtgärderna skall bedömas med utgångspunkt från vad som är tekniskt möjligt och med beaktande av såväl allmänna som enskilda intressen. Därvid skall tills vidare vissa minimikrav på rening gälla. Beträffande kommunala avloppsutsläpp föreskrivs att direkta eller indirekta utsläpp i Öresund av avloppsvatten från tätbebyggelse endast får ske om avloppsvattnet undergått längre gående rening än slamavskiljning. För utsläpp i områden med dålig vattenomsättning erfordras biologisk och kemisk rening som nedbringar den organiska substansen, mätt efter dess biokemiska syreförbrukning, med minst 90 % och fosforinnehållet med i genomsnitt 90 % eller motsvarande en resthalt i utsläppet av i genomsnitt 0,5 mg totalfosfor per liter. Uppkommer mellan länderna fråga om vilka områden som åsyftas, skall den frågan hänskjutas till en svensk-dansk kommission som skall upprättas enligt bestämmelser i det följande av överenskommelsen.

Ifråga om industriella avloppsutsläpp föreskrivs att effektiva åtgärder skall vidtas för att hindra eller starkt minska alla slag av föroreningar från industrier med direkta avloppsutsläpp som kan vara skadliga för Öresund. Åtgärderna skall syfta till att nå samma mål som de som uppställs beträffande kommunala utsläpp. Vidare föreskrivs att industrier med anslutning till kommunala avloppsanläggningar skall vidta effektiva interna åtgärder för att eliminera eller starkt minska utsläpp av alla slag av föroreningar som kan skadligt påverka reningsförloppet eller recipienten. Vid bedömning av kraven på åtgärder för rening av industriellt avloppsvatten skall beaktas bl. a. de riktlinjer för avloppsvattnets

innehåll av olika substanser som kan komma att föreslås av den nyss nämnda kommissionen.

Vad gäller vattenvården i övrigt förbinder sig länderna att iaktta följande riktlinjer. Förbättrade reningsåtgärder skall i princip vidtas för att möta befolkningsökningen och den ökande industriproduktionen. Ett minskat utflöde av föroreningar från såväl hushåll som industrier skall eftersträvas. Jordbrukets utsläpp av föroreningar skall beaktas och hållas under kontroll.

Enligt *artikel 3* skall de i föregående artikel angivna minimiåtgärderna för rening av kommunala och industriella avloppsutsläpp vidtas snarast möjligt. Åtgärderna skall ha genomförts senast fem år efter överenskommelsens undertecknande. De alltmer ökande utsläppen av föroreningar i Öresund gör det vidare nödvändigt, heter det i samma artikel, att snarast pröva frågan om ytterligare reningsåtgärder. Denna prövning ankommer på den förut nämnda kommissionen. Kommissionen skall därvid särskilt överväga behovet av reduktion av växtnärsämnen vid utsläpp också i andra vattenområden i Öresund än sådana som har dålig vattenomsättning. Senast vid utgången av år 1977 skall kommissionen föreslå erforderliga åtgärder i denna fråga.

I *artikel 4* ges föreskrifter om vissa kontrollåtgärder. För att kontrollera de direkta avloppsutsläppen i Öresund från tätorter och industrier skall vardera landet vidta ändamålsenliga åtgärder för mätning av utsläppsflödet och regelbunden provtagning av viktigare förorenande ämnen i detta. För kontroll av föroreningstillförseln till Öresund från de större vattendragen bör hydrologiska mätstationer finnas i dessas nedre lopp och regelbundna mätningar företagas av vattenkvaliteten. Vidare sägs det att avloppsutsläppens inverkan på vattnet, botten sedimenten och organismerna i Öresund regelbundet bör undersökas inom utsläppsområdena. Också sådana hydrologiska, kemiska och biologiska undersökningar bör utföras som belyser föroreningssituationen i Öresund i dess helhet liksom i angränsande vattenområden och som kan tjäna som underlag för bedömningar av behovet av ytterligare åtgärder för att motverka föroreningen av Öresund.

Enligt *artikel 5* åligger det den förut nämnda kommissionen att snarast ta upp frågan om särskilda åtgärder för att förhindra utsläpp i samband med färjetrafiken mellan de båda länderna.

Bestämmelser om kommissionen finns i *artikel 6*. För att svara för samarbetet rörande skyddet av Öresund mot föroreningar upprättas en svensk-dansk kommission. Kommissionen består av sex ledamöter jämte ersättare för dem av vilka vardera regeringen utser tre. Av ledamöterna skall en från vardera landet företräda de berörda kommunerna. Vardera landet kan därutöver utse experter att delta i kommissionens arbete och sammanträden. Ordförandeskapet inom kommissionen växlar mellan länderna varje år. Det land från vilket ordföranden kommer sva-

rar för erforderliga sekretariatsfunktioner åt kommissionen. Vartdera landet står för sina egna kostnader för deltagandet i kommissionen. Kommissionen fastställer själv sin arbetsordning. Kommissionen upprättar de utskott den anser erforderliga.

Kommissionens uppgifter anges i *artikel 7*. Kommissionen skall aktivt följa genomförandet i vartdera landet av förpliktelserna enligt överenskommelsen. Den skall vidare pröva behovet av kompletteringar eller ändringar av de målsättningar som anges i denna överenskommelse. Kommissionen skall också verka för en samordning av pågående forsknings- och undersökningsverksamhet av betydelse för vattenvården i Öresund och vid behov taga initiativ till ytterligare sådan verksamhet. Den skall dessutom föreslå de åtgärder i övrigt som är ägnade att minska vattenföroreningarna i Öresund. Den skall vidare på begäran av någotdera landets regering uttala sig i frågor inom kommissionens verksamhetsområde. Slutligen föreskrivs att kommissionen regelbundet till de båda regeringarna skall avge redogörelse för sin verksamhet och i övrigt på lämpligt sätt informera om föroreningssituationen.

Enligt *artikel 8* skall kommissionens förslag riktas till de båda ländernas regeringar eller till behöriga myndigheter i de båda länderna. I förekommande fall skall förslag åtföljas av kommissionens uppfattning om hur kostnaderna för förslaget skall fördelas mellan de båda länderna.

Genom *artikel 9* upphävs det av parterna den 27 februari och den 1 mars 1960 undertecknade protokollet rörande långtidsprogram för undersökningarna i Öresund. Kommissionen har att besluta i fråga om övertagande av de arbetsuppgifter som hittills har åvilat Öresundsvattenkommittén.

Överenskommelsen skall enligt slutbestämmelserna i *artikel 10* ratificeras. Den träder i kraft när båda regeringarna genom skriftväxling i Stockholm underrättat varandra om att de ratificerat den. Efter det att överenskommelsen varit i kraft under tio år kan den uppsägas av endera parten genom skriftligt meddelande till den andra parten. Har uppsägning skett, upphör överenskommelsen att gälla ett år efter det uppsägningen skedde.

Folketinget i Danmark har genom beslut den 10 juni 1974 samtyckt till ratificering av förevarande överenskommelse.

4 Departementschefen

Öresund är från fiske- och rekreationssynpunkt av betydelse för många människor i Danmark och Sverige. Trots att Öresund med undantag av bukterna anses ha en i huvudsak god vattenomsättning, är vattenområdet särskilt känsligt för föroreningar bl. a. med hänsyn till att växt- och djurlivet inte är anpassat till de oregelbundna variationer i

vattnets salthalt som förekommer i sundet.

Öresund mottar stora mängder föroreningar. Fartygstrafiken i sundet ger upphov till en del av dessa. De allvarligaste föroreningarna härrör emellertid från kommunala och industriella avloppsutsläpp. Avloppsvatten från en befolkning på 2,2 milj. personer släpps ut i sundet. Därtill kommer avloppsvatten från ett stort antal industrier. Arligen släpps det ut ca 77 000 ton syreförbrukande organiska substanser. Varje år tillförs sundet också stora mängder växtnäringssämnen, nämligen ca 5 700 ton fosfor och ca 16 400 ton kväve. Den ökning som till följd därav sker av produktionen av växtorganismer har bl. a. märkts på de stora tångvallar som varje sommar bildas längs stränderna till förfång för rekreations- och fiskeintressena. Nedbrytningen av tillförda organiska substanser och av den ökande mängden tång antas vara orsak till den syrebrist som under senare år observerats i sundets djupare delar. I växt- och djurmateriell från Öresund har konstaterats förhöjda halter av kvicksilver, bly och kadmium. Dessa tungmetaller anrikas i de marina näringskedjorna och kan orsaka att t. ex. fisk blir otjänlig som föda. Svartlistning av fisk som fångats i sundet har förekommit.

När Öresundsvattenkommittén bildades 1960 inleddes ett fastare organiserat svensk-danskt samarbete för att skydda Öresund mot förorening. Kommittén har planlagt och genomfört ett långsiktigt undersökningsprogram rörande föroreningssituationen och vattenförhållandena i Öresund. Efter överläggningar mellan de båda ländernas regeringar utsåg Kungl. Maj:t år 1972 en ämbetsmannadelegation med uppdrag att förhandla med danska representanter om ett avtal i syfte att minska föroreningarna i Öresund. Det av de bägge ländernas delegationer utarbetade förslaget till överenskommelse mellan Sverige och Danmark för att skydda Öresund mot föroreningar undertecknades den 5 april 1974.

I överenskommelsens inledning förklarar de båda ländernas regeringar att de anser att Öresund med angränsande delar av Östersjön och Kattegatt har stor betydelse för bl. a. fisket och från rekreationssynpunkt. Vidare erinras om att regeringarna undertecknat den nordiska miljöskyddskonventionen liksom konventionen om skydd för Östersjöområdet marina miljö. Utöver bestämmelserna i dessa konventioner krävs emellertid, förklaras det i överenskommelsen, särskilda åtgärder för att verksamt skydda Öresund mot föroreningar och annan påverkan som kan äventyra eller begränsa dess användning för nyss angivna ändamål eller i övrigt skada dess biologiska miljö.

Enligt överenskommelsen skall båda länderna vidta effektiva åtgärder för att minska utsläppen av föroreningar i Öresund. Omfattningen av åtgärderna skall bedömas med utgångspunkt från vad som är tekniskt möjligt och med beaktande av såväl allmänna som enskilda intressen. Därvid gäller att direkta eller indirekta utsläpp i Öresund av avloppsvat-

ten från tätbebyggelse endast får ske om avloppsvattnet undergått längre gående rening än slamavskiljning. För utsläpp i områden med dålig vattenomsättning erfordras biologisk och kemisk rening som nedbringar mängden organisk substans, mätt efter dess biokemiska syreförbrukning, med minst 90 % och fosforinnehållet med i genomsnitt 90 % eller motsvarande en resthalt i utsläppet av i genomsnitt 0,5 mg totalfosfor per liter. Beträffande industriella avloppsutsläpp föreskrivs i överenskommelsen att effektiva åtgärder skall vidtas för att hindra eller starkt minska alla slag av föroreningar från industrier med direkta avloppsutsläpp som kan vara skadliga för Öresund. Åtgärderna skall syfta till att nå samma mål som de som uppställts beträffande kommunala utsläpp. Även industrier med anslutning till kommunala avloppsanläggningar skall enligt överenskommelsen vidta effektiva interna åtgärder för att eliminera eller starkt minska utsläpp av alla slag av föroreningar som kan skadligt påverka reningsförloppet eller recipienten. Utöver åtgärder som nu särskilt angivits för behandling av avloppsvatten eller för annan begränsning av utsläpp av föroreningar i Öresund förbinder sig de båda länderna att följa vissa riktlinjer i fråga om vattenvården i Öresund. Bl. a. skall jordbrukets utsläpp av föroreningar beaktas och hållas under kontroll.

De nyss angivna minimiåtgärderna för rening av kommunala och industriella avloppsutsläpp skall enligt överenskommelsen vidtas snarast möjligt och skall ha genomförts senast fem år efter överenskommelsens undertecknande. I överenskommelsen sägs vidare att frågan om ytterligare reningsåtgärder snarast skall prövas av en svensk-dansk kommission som skall upprättas för samarbetet rörande skyddet av Öresund. Kommissionen skall särskilt överväga behovet av reduktion av växtnäringsämnen vid utsläpp också i andra vattenområden än sådana som har dålig vattenomsättning. Kommissionen skall enligt överenskommelsen bestå av sex ledamöter jämte ersättare för dem av vilka vardera regeringen utser tre. Av ledamöterna skall en från vardera landet företräda de berörda kommunerna. Ordförandeskapet inom kommissionen växlar mellan länderna varje år. Vardera landet står för sina egna kostnader för deltagandet i kommissionen.

I överenskommelsen åläggs kommissionen att aktivt följa genomförandet i vardera landet av förpliktelserna enligt överenskommelsen och pröva behovet av kompletteringar eller ändringar av de målsättningar som anges i denna. Kommissionen skall vidare bl. a. verka för en samordning av pågående forsknings- och undersökningsverksamhet av betydelse för vattenvården i Öresund.

Överenskommelsen träder i kraft när båda regeringarna underrättat varandra om att de ratificerat den. Uppsägning av överenskommelsen kan ske efter tio år. Danska folketinget har i juni 1974 beslutat samtycka till ratificering av överenskommelsen.

Såsom påvisats bl. a. genom de undersökningar som utförts av de båda länderna gemensamt är förhållandena i Öresunds vattenområde klart otillfredsställande som en följd främst av den vattenförorening som sker genom utsläpp av kommunalt och industriellt avloppsvatten. Från den danska sidan av Öresund beräknas ca 60 % av avloppsvattnet släppas ut orenat medan 15 % är mekaniskt renat och 25 % är biologiskt renat. På den svenska sidan är alla större tätorter nu anslutna till reningsverk med såväl mekanisk som biologisk rening. Från vissa mindre samhällen släpps emellertid fortfarande ut avloppsvatten utan sådan rening. Härtill kommer betydande industriutsläpp. Under de senaste åren har en omfattande utbyggnad av reningsanläggningar skett inom detta område. Det är emellertid enligt min uppfattning nödvändigt att fortsätta kraftiga insatser görs för att förbättra vattenförhållandena. Härvid krävs åtgärder såväl på den danska som på den svenska sidan.

Som framgått av den tidigare redogörelsen har olika överenskommelser träffats under det senaste året för att genom internationellt samarbete på det regionala planet minska utsläppen av föroreningar av olika slag. I nordiska miljöskyddskonventionen finns regler om ömsesidigt hänsynstagande vid prövning av tillåtligheten av miljöskadlig verksamhet. Vederbörande myndigheter i varje land är enligt konventionen skyldiga att vid sådan prövning jämställa grannländernas miljöskyddsintressen med motsvarande intressen i det egna landet. Konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö, vilken undertecknats av alla Östersjöstaterna, innehåller bestämmelser om olika åtgärder för att förhindra och minska föroreningen i Östersjöområdet och för att skydda och förbättra den marina miljön i området.

Bestämmelserna i de nämnda konventionerna gäller också Öresundsområdet. Med hänsyn till de besvärande föroreningsförhållandena inom detta område är det emellertid enligt min uppfattning angeläget att därutöver träffas överenskommelse om särskilda åtgärder för att komma till rätta med föroreningssituationen i Öresund. Genom den nu aktuella överenskommelsen mellan Sverige och Danmark har goda möjligheter skapats att förbättra förhållandena i Öresund och att för framtiden skydda sundet mot föroreningar. Jag förordar därför att överenskommelsen godkänns.

De krav i fråga om rening av kommunala och industriella avloppsvatten som uppställs i överenskommelsen uppfylls enligt vad jag inhämtat med de villkor som koncessionsnämnden för miljöskydd och naturvårdsverket numera brukar föreskriva vid tillämpning av miljöskyddslagens tillåtlighetsregler. I fråga om sådana på den svenska sidan förekommande kommunala avloppsvattenutsläpp som omfattas av äldre tillstånd gäller enligt uppgift från naturvårdsverket antingen att de med tillstånden förenade villkoren uppfyller kraven i överenskommelsen eller att villkoren efter framställning från naturvårdsverket kan omprövas enligt miljöskyddsla-

gens bestämmelser före den i överenskommelsen angivna femårsfristens utgång. Förekommande äldre tillstånd till industriella avloppsutsläpp står såvitt nu kan bedömas inte i strid med konventionskraven. I den mån det på den svenska sidan av Öresund sker avloppsutsläpp som inte är tillåtliga enligt miljöskyddslagen, kan ingripande äga rum enligt lagens tillsynsregler. Med hänsyn till det anförda torde någon lagstiftning inte f. n. behövas för överenskommelsens genomförande i Sverige. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela de administrativa föreskrifter som kan behövas för att i förekommande fall få till stånd erforderlig omprövning av äldre tillstånd eller prövning av utsläpp för vilka tillstånd ej tidigare meddelats.

För tydlighets skull bör påpekas att nordiska miljöskyddskonventionen kommer att vara tillämplig vid sidan av Öresundsöverenskommelsen vid tillåtlighetsprövningen i varje särskilt fall av sådan miljöfarlig verksamhet i eltdera landet som kan medföra miljöstörningar i det andra landet.

Jag vill i detta sammanhang understryka att de krav på reningsåtgärder som anges i överenskommelsen är att betrakta som minimikrav. I sådana fall då tillämpningen av den svenska lagstiftningen på området innebär strängare krav än vad som följer enbart av de föreskrifter som finns i överenskommelsen, bör självfallet de strängare reglerna tillämpas vid de svenska myndigheternas prövning av anläggningar eller utsläpp på den svenska sidan. Jag vill vidare framhålla att de nu uppställda kraven bör ses som en första etapp. Det är därför angeläget att den svensk-danska kommission som skall upprättas för att svara för det fortsatta samarbetet mellan länderna rörande skyddet av Öresund snarast tar upp frågan om ytterligare reningsåtgärder.

Enligt överenskommelsen skall i kommissionens uppgifter bl. a. ingå att verka för en samordning av pågående forsknings- och undersökningsverksamhet av betydelse för vattenvården i Öresund och att vid behov ta initiativ till ytterligare sådan verksamhet. Jag räknar härvid för Sveriges del med att de undersökningar m. m. som kommissionen kan komma att föreslå skall kunna utföras inom ramen för den forsknings- och undersökningsverksamhet i övrigt som bedrivs av berörda myndigheter och andra organ och med anlitande av de anslag som står till dessa organs förfogande. De direkta kostnaderna för det svenska deltagandet i kommissionens arbete bör täckas från nionde huvudtitelns förslagsanslag Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

5 Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna överenskommelsen den 5 april 1974 mellan Sverige och Danmark för att skydda Öresund mot föroreningar.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:ts Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Överenskommelse

mellan Sverige och Danmark för att skydda Öresund mot föroreningar

Regeringarna i Sverige och Danmark,
som anser Öresund med angränsande delar av Östersjön och Kattegatt ha stor betydelse för bl. a. fisket och från rekreationssynpunkt,
som undertecknat den nordiska miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 liksom konventionen den 22 mars 1974 om skydd för Östersjöns miljö,
som anser att utöver bestämmelserna i nämnda konventioner särskilda åtaganden krävs för att verksamt skydda Öresund mot föroreningar och annan påverkan som kan äventyra eller begränsa dess användning för ovannämnda ändamål eller i övrigt skada dess biologiska miljö,
har överenskommit om följande.

Artikel 1

Med Öresund avses i denna överenskommelse vattenområdet mellan linjen Gilbjergshoved—Kullen i norr och linjen Stevns fyr—Falsterbodde i söder.

Artikel 2

Inom vardera landet skall effektiva åtgärder vidtagas för att minska utsläpp av föroreningar, direkt eller indirekt, i Öresund. Omfattningen av åtgärderna skall bedömas med utgångspunkt från vad som är tekniskt möjligt och med beaktande av såväl allmänna som enskilda intressen. Därvid skall tills vidare följande minimikrav på rening gälla.

1. Kommunala avloppsutsläpp

Direkta eller indirekta utsläpp i Öresund av avloppsvatten från tätbebyggelse får endast ske om avloppsvattnet undergått längre gående rening än slamavskiljning.

För utsläpp i områden med dålig vattenomsättning erfordras biologisk och kemisk rening som nedbringar den organiska substansen, mätt efter dess biokemiska syreförbrukning, med minst 90 % och fosforinnehållet med i genomsnitt 90 % eller motsvarande en resthalt i utsläppet av i genomsnitt 0,5 mg totalfosfor per liter. Uppkommer mellan länderna fråga om vilka områden som avses i detta stycke skall den hänskjutas till den i artikel 6 nämnda kommissionen.

2. Industriella avloppsutsläpp

Effektiva åtgärder skall vidtagas för att hindra eller starkt minska alla slag av föroreningar från industrier med direkta avloppsutsläpp som kan vara skadliga för Öresund. Åtgärderna skall syfta till att nå samma mål som de som uppställs beträffande kommunala utsläpp.

Industrier med anslutning till kommunala avloppsanläggningar skall vidtaga effektiva interna åtgärder för att eliminera eller starkt minska utsläpp av alla slag av föroreningar som kan skadligt påverka reningsförloppet eller recipienten.

Vid bedömning av kraven på åtgärder skall beaktas bl. a. de riktlinjer för avloppsvattnets innehåll av olika substanser som kan komma att föreslås av den i artikel 6 nämnda kommissionen.

3. Övriga riktlinjer för vattenvården

Utöver de åtgärder som i det föregående särskilt angivits för behandling av avloppsvatten eller för annan begränsning av utsläpp av föroreningar i Öresund skall följande riktlinjer gälla för vattenvården i Öresund.

a) Förbättrade reningsåtgärder skall i princip vidtagas för att möta befolkningsökningen och den ökande industriproduktionen. Ett minskat utflöde av föroreningar från såväl hushåll som industrier skall eftersträvas.

b) Jordbrukets utsläpp av föroreningar skall beaktas och hållas under kontroll.

Artikel 3

De i artikel 2 angivna minimiåtgärderna för rening av kommunala och industriella avloppsutsläpp skall vidtagas snarast möjligt och skall ha genomförts senast fem år efter denna överenskommelses undertecknande.

De alltmer ökande utsläppen av föroreningar i Öresund gör det vidare nödvändigt att snarast pröva frågan om ytterligare reningsåtgärder. Denna prövning ankommer på den i artikel 6 nämnda kommissionen. Kommissionen skall därvid särskilt överväga behovet av reduktion av växtnäringsämnen vid utsläpp också i andra vattenområden i Öresund än dem som avses under punkten 1 andra stycket i artikel 2 och senast vid utgången av år 1977 föreslå erforderliga åtgärder i denna fråga.

Artikel 4

För att kontrollera de direkta avloppsutsläppen i Öresund från tätorter och industrier skall vardera landet vidtaga ändamålsenliga åtgärder för mätning av utsläppsflödet och regelbunden provtagning av viktigare förorenande ämnen i detta. För kontroll av föroreningstillförseln till Öresund från de större vattendragen bör hydrologiska mätstationer finnas i dessas nedre lopp och regelbundna mätningar företagas av vattenkvaliteten.

Avloppsutsläppens inverkan på vattnet, bottensedimenten och organismerna i Öresund bör regelbundet undersökas inom utsläppsområdena. Sådana hydrologiska, kemiska och biologiska undersökningar bör utföras som belyser föroreningssituationen i Öresund i dess helhet liksom i angränsande vattenområden och som kan tjäna som underlag för bedömningar av behovet av ytterligare åtgärder för att motverka föroreningen av Öresund.

Artikel 5

Frågan om särskilda åtgärder för att förhindra utsläpp i samband med färjetrafiken mellan de båda länderna skall snarast tagas upp av den i artikel 6 nämnda kommissionen.

Artikel 6

För att svara för samarbetet rörande skyddet av Öresund mot föroreningar upprättas en svensk-dansk kommission. Kommissionen består av sex ledamöter jämte ersättare för dem av vilka vardera regeringen utser tre. Av ledamöterna skall en från vardera landet företräda de berörda kommunerna. Vardera landet kan därutöver utse experter att delta i kommissionens arbete och sammanträden.

Ordförandeskapet inom kommissionen växlar mellan länderna varje år. Det land från vilket ordföranden kommer svarar för erforderliga sekretariatsfunktioner åt kommissionen. Vardera landet står för sina egna kostnader för deltagandet i kommissionen.

Kommissionen fastställer själv sin arbetsordning.

Kommissionen upprättar de utskott den anser erforderliga.

Artikel 7

Kommissionen har följande uppgifter:

- a) Den skall aktivt följa genomförandet i vardera landet av förpliktelserna enligt denna överenskommelse.
- b) Den skall pröva behovet av kompletteringar eller ändringar av de målsättningar som anges i denna överenskommelse.
- c) Den skall verka för en samordning av pågående forsknings- och undersökningsverksamhet av betydelse för vattenvården i Öresund och vid behov taga initiativ till ytterligare sådan verksamhet.
- d) Den skall föreslå de åtgärder i övrigt som är ägnade att minska vattenföroreningarna i Öresund.
- e) Den skall på begäran av någotdera landets regering uttala sig i frågor inom kommissionens verksamhetsområde.
- f) Den skall regelbundet till de båda regeringarna avge redogörelse för sin verksamhet och i övrigt på lämpligt sätt informera om föroreningsituationen i Öresund.

Artikel 8

Kommissionens förslag enligt artikel 7 a)—d) skall riktas till de båda ländernas regeringar eller till behöriga myndigheter i de båda länderna. I förekommande fall skall förslag åtföljas av kommissionens uppfattning om hur kostnaderna för förslaget skall fördelas mellan de båda länderna.

Artikel 9

Det av parterna den 27 februari och den 1 mars 1960 undertecknade protokollet rörande långtidsprogram för undersökningarna i Öresund upphör härmed att gälla. Kommissionen har att besluta i fråga om övertagandet av de arbetsuppgifter som hittills har åvilat den Öresundsvattenkommitté, som upprättats genom ovan nämnda protokoll.

Artikel 10

Denna överenskommelse skall ratificeras. Överenskommelsen träder i kraft när båda regeringarna genom skriftväxling i Stockholm underrättat varandra om att de ratificerat den.

Efter det att överenskommelsen varit i kraft under tio år kan den uppsägas av endera parten genom skriftligt meddelande till den andra par-

ten. Har uppsägning skett, upphör överenskommelsen att gälla ett år efter det uppsägningen skedde.

Som skedde i Köpenhamn den 5 april 1974 i två exemplar på svenska och danska språken vilka båda texter har samma vitsord.

För Sveriges regering:

Svante Lundkvist

För Danmarks regering:

Holger Hansen

